

Vergaderjaar 2024-2025

35 594

Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Wet belastingen op milieugrondslag ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleinverbruikers

S

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 27 september 2024

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken/Klimaat en Groene Groei¹ hebben kennisgenomen van de brief van de voorganger van de minister van Klimaat en Groene Groei van 6 juni 2024 over de studie naar de rol van thuis- en buurtbatterijen in het energiesysteem.²

Naar aanleiding hiervan is op 10 juli 2024 een brief gestuurd aan de minister van Klimaat en Groene Groei.

De minister heeft op 26 september 2024 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken/Klimaat en Groene Groei,
Karthaus

¹ Samenstelling:

Kemperman (BBB), Van Langen-Visbeek (BBB) (*ondervoorzitter*), Panman (BBB), Crone (GroenLinks-PvdA), Kluit (GroenLinks-PvdA) (*voorzitter*), Thijssens (GroenLinks-PvdA), Van Gurp (GroenLinks-PvdA), Vos (GroenLinks-PvdA), Van Ballekom (VVD), Van de Sanden (VVD), Petersen (VVD), Bovens (CDA), Prins (CDA), Aerdts (D66), Dittrich (D66), Van Strien, (PVV), Visseren-Hamakers (PvdD), Baumgarten (JA21), Van Apeldoorn (SP), Holterhues (CU), Dessing (FVD), Schalk (SGP), Perin-Gopie (Vlt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL)

² Kamerstukken I 2023/24, 35594, Q.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de minister van Klimaat en Groene Groei

Den Haag, 10 juli 2024

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van uw voorganger van 6 juni 2024 over de studie naar de rol van thuis- en buurtbatterijen in het energiesysteem.³ De leden van de fracties van **BBB** en **ChristenUnie** hebben naar aanleiding daarvan een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van BBB

De afstand tussen klimaatbeleid en samenleving wordt vergroot door een te grote nadruk op technische veranderingen die nodig zijn, aldus de fractieleden van de BBB. Het klimaatbeleid moet dichterbij de leef- en belevingswereld van burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen komen te staan, zodat de energie van de samenleving wordt benut en het eigenaarschap van de transitie wordt vergroot. Thuis- en buurtbatterijen kunnen daar een belangrijke rol in spelen nu de salderingsregeling eerder wordt beëindigd.

Uit de berekeningen blijkt dat een buurt- of thuisbatterij vrijwel nooit binnen 15 jaar wordt terugverdiend.⁴ De fractieleden van de BBB vragen of u een regeling overweegt om de aanschaf van buurt- of thuisbatterijen te stimuleren. Zo nee, waarom niet?

De fractieleden van de BBB vragen verder welke regels/fiscaliteiten de aanschaf van een thuis- of buurtbatterij bemoeilijken. Bent u bereid om te kijken hoe u de regeldruk c.q. de fiscale druk op dit punt kunt verminderen?

De fractieleden van de BBB vragen vervolgens wat de rol van de Nederlandse industrie is bij de productie van thuis- en buurtbatterijen. Wat is er mogelijk om deze rol te vergroten?

De fractieleden van de BBB vragen ten slotte wat er gebeurt met oude thuis- en buurtbatterijen. In hoeverre is er sprake van circulariteit?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van ChristenUnie

De fractieleden van de ChristenUnie vragen welke stappen u onderneemt om ervoor te zorgen dat thuis- en buurtbatterijen congestieneutraal worden ingepast in het elektriciteitsnet. Zijn de benodigde beleidskaders in ontwikkeling?

Het onderzoek van CE Delft en Witteveen+Bos stelt dat buurtbatterijen gefaciliteerd dienen te worden als ze een oplossing bieden voor netcongestie.⁵ Hoe zorgt u voor de benodigde faciliteiten en randvoorwaarden als het gaat om ruimtelijke inpassing en brandveiligheid van thuis- en buurtbatterijen, zo vragen de fractieleden van de ChristenUnie.

Het onderzoek van CE Delft en Witteveen+Bos adviseert in het kader van stimulering van thuis- en buurtbatterijen de salderingsregeling af te schaffen, een maatregel die tevens is opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.⁶ In combinatie met deze maatregel worden methoden voor de afschaffing van dubbele energiebelasting geadviseerd, waardoor huishoudens gestimuleerd worden opgewekte energie direct te gebruiken of op te slaan. Bent u, naast het afschaffen van de salderingsregeling,

³ *Kamerstukken I 2023/24, 35594, Q.*

⁴ CE Delft, Witteveen+Bos, december 2023, Rapport Thuis - en buurtbatterijen - kansen, knelpunten en beleidsaanbevelingen, p. 29.

⁵ CE Delft, Witteveen+Bos, december 2023, Rapport Thuis - en buurtbatterijen - kansen, knelpunten en beleidsaanbevelingen, p. 5.

⁶ Ibidem.

ook voornemens de laatstgenoemde maatregel (verder) te onderzoeken en/of te implementeren, zo vragen de fractieleden van de ChristenUnie.

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 4 september 2024.

S.M. Kluit

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat

BRIEF VAN DE MINISTER VAN KLIMAAT EN GROENE GROEI

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2024

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van de BBB en CU fracties, ingezonden op 12 juli 2024, n.a.v. de studie naar de rol van thuis- en buurtbatterijen in het energiesysteem van CE Delft en Witteveen & Bos.

Sophie Hermans
Minister van Klimaat en Groene Groei

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van BBB

De afstand tussen klimaatbeleid en samenleving wordt vergroot door een te grote nadruk op technische veranderingen die nodig zijn, aldus de fractieleden van de BBB. Het klimaatbeleid moet dichter bij de leef- en belevingswereld van burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen komen te staan, zodat de energie van de samenleving wordt benut en het eigenaarschap van de transitie wordt vergroot. Thuis- en buurtbatterijen kunnen daar een belangrijke rol in spelen nu de salderingsregeling eerder wordt beëindigd.

Uit de berekeningen blijkt dat een buurt- of thuisbatterij vrijwel nooit binnen 15 jaar wordt terugverdiend. De fractieleden van de BBB vragen of u een regeling overweegt om de aanschaf van buurt- of thuisbatterijen te stimuleren. Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ik beaam dat thuisbatterijen een gevoel van autonomie geven en mogelijk het eigenaarschap van de transitie kunnen vergroten. Echter, binnen de context van financiële haalbaarheid en netcongestie is nuance vereist. In navolging van de motie Erkens c.s. (35 594 Nr. 38), hebben CE Delft en Witteveen & Bos de CO₂-reductie van thuis- en buurtbatterijen⁷ onderzocht. Zij concluderen dat hiervoor een zeer aanzienlijke aanschafsubsidie nodig is: tussen de 40 procent en 80 procent. Dit resulteert in een hoge subsidie-intensiteit, wat inhoudt dat de thuis- en buurtbatterijen voor zowel consument als overheid dure manieren zijn voor het bereiken van CO₂-reductie. Daarbij is voor het verminderen van netcongestie de toegevoegde waarde van thuisbatterijen onzeker: alleen de specifieke inzet van batterijen voor uitgesteld verbruik van eigen opwek uit zon-PV draagt bij aan het ontlasten van het elektriciteitsnet. Met het huidige beleid kan de inzet voor uitgesteld gebruik van goedkope elektriciteit de lokale netcongestie op de wijktransformator juist versterken. Dit gebeurt op momenten met een lage energieprijs – bijvoorbeeld op momenten dat er veel windenergie beschikbaar is. Batterijen leveren vervolgens de goedkoop opgenomen energie terug als de vraag, en daarmee ook de prijs, hoog is. Hierdoor wordt de stroom teruggeleverd op momenten dat de belasting op het net al hoog is. Gezien de toegenomen congestie op laagspanningsnetten, en het risico dat thuis- en buurtbatterijen netcongestie vergroten, acht het kabinet de maatschappelijke baten beperkt en de kosten hoog. Om die reden overweeg ik geen regeling om de aanschaf van buurt- en thuisbatterijen te stimuleren.

De fractieleden van de BBB vragen verder welke regels/fiscaliteiten de aanschaf van een thuis- of buurtbatterij bemoeilijken. Bent u bereid om te kijken hoe u de regeldruk c.q. de fiscale druk op dit punt kunt verminderen?

Antwoord

Buurtbatterijen moeten voldoen aan de NEN4288, dat zijn eisen voor de veilige bedrijfsvoering van batterij-energieopslagsystemen.

Wat betreft fiscaliteiten is een knelpunt de dubbele energiebelasting, waarvan sprake is wanneer elektriciteit van het net wordt afgenomen, wordt opgeslagen en later weer wordt teruggeleverd aan het net. Dit wordt relevant na het afschaffen van de salderingsregeling (nu voorzien per 1 januari 2027), aangezien energiebelasting tot die tijd kan worden weggestreepd. Het Ministerie van Financiën heeft onderzoek gedaan naar oplossingen voor dit knelpunt en geconstateerd dat er op dit moment nog geen oplossing voorhanden is⁸.

De fractieleden van de BBB vragen vervolgens wat de rol van de Nederlandse industrie is bij de productie van thuis- en buurtbatterijen. Wat is er mogelijk om deze rol te vergroten?

Antwoord

⁷ CE Delft en Witteveen & Bos, Thuis- en buurtbatterijen; Kansen, knelpunten en beleidsaanbevelingen, december 2023

⁸ Kamerbrief Rapport dubbele energiebelasting achter de kleinverbruikaansluiting bij opslag van elektriciteit (5 juli 2023)

Er zijn Nederlandse ontwikkelaars van systemen voor thuisbatterijen. De batterijcellen die daarin worden gebruikt worden niet in Nederland ontwikkeld, deze komen doorgaans uit Azië, met name China.

Nederland kan zich in de mondiale batterijenwaardeketen goed onderscheiden op bepaalde onderdelen, zoals materialen en celontwerp, batterijsystemen voor transport en circulariteit. Hierin speelt onder andere het in 2022 gestarte Battery Competence Cluster Nederland (BCC-NL) een belangrijke rol door bedrijven, kennisinstellingen en overheden met elkaar te verbinden. Daarnaast wordt de Nederlandse batterijensector onder andere ondersteund vanuit het Nationale groeifondsproject 'Material Independence & Circular Batteries'.

De fractieleden van de BBB vragen ten slotte wat er gebeurt met oude thuis- en buurtbatterijen. In hoeverre is er sprake van circulariteit?

Antwoord

In algemene zin dragen batterijproducenten de verantwoordelijkheid voor verantwoord van de markt halen van batterijen aan het einde van de levensduur, bijvoorbeeld door recycling. Het totale circulaire potentieel van batterijen is nu nog onduidelijk, aangezien er nu nog nauwelijks thuis- of buurtbatterijen zijn die aan het einde van hun levensduur zijn gekomen. Volgens CE Delft varieert de levensduur van thuis- of buurtbatterijen tussen een levensduur van 10 en 20 jaar. Er is potentie voor het verder versterken van circulariteit van batterijen. Vandaar ook dat middelen aan het Nationale groeifondsproject 'Material Independence & Circular Batteries' zijn toegekend. Ook worden batterijen expliciet benoemd als productgroep onder het Nationaal Programma Circulaire Economie.⁹

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van ChristenUnie

De fractieleden van de ChristenUnie vragen welke stappen u onderneemt om ervoor te zorgen dat thuis- en buurtbatterijen congestieneutraal worden ingepast in het elektriciteitsnet. Zijn de benodigde beleidskaders in ontwikkeling?

Antwoord

Zoals CE Delft en Witteveen & Bos concluderen, verhogen thuis- en buurtbatterijen met het huidige beleid de piekbelasting op het elektriciteitsnet, wat netcongestie kan verergeren. Daarom wil ik nader onderzoeken welke mogelijkheden er zijn achter de meter voor netcongestieneutrale inpassing van batterijen. Een alternatief nettatarief dat een prijsprikkel introduceert, kan inspelen op de flexibiliteit van vraag en zo mogelijk de piekvraag reduceren. Consumenten of bedrijven krijgen dan een prikkel om de batterij in ieder geval netcongestieneutraal in te zetten. Van invloed daarop is onder andere de tariefstructuur; netbeheerders onderzoeken momenteel welke alternatieve nettarieven voor kleinverbruikers hieraan kunnen bijdragen. Aangezien het huidige nettatarief voor kleinverbruikers een vast bedrag per jaar betreft, loont het niet om het net minder te belasten tijdens piekuren. Bovendien worden de netkosten gesocialiseerd over alle gebruikers ongeacht hun daadwerkelijke netbelasting. Een alternatief nettatarief dat een prijsprikkel introduceert, kan inspelen op de flexibiliteit van vraag en zo mogelijk de piekvraag reduceren.

Het onderzoek van CE Delft en Witteveen+Bos stelt dat buurtbatterijen gefaciliteerd dienen te worden als ze een oplossing bieden voor netcongestie. Hoe zorgt u voor de benodigde faciliteiten en randvoorwaarden als het gaat om ruimtelijke inpassing en brandveiligheid van thuis- en buurtbatterijen, zo vragen de fractieleden van de ChristenUnie.

Antwoord

Voor de ruimtelijke inpassing van buurtbatterijen bestaat regelgeving met veiligheidsvoorschriften. Voor (thuis)batterijen tot 20 kWh geldt de Verordening algemene productveiligheid. In de Europese batterijenverordening die sinds 2023 van kracht is, zijn eisen gesteld waaraan een batterij moet voldoen. Hiervoor geldt de verordening algemene productveiligheid: alle in Europa verkochte batterijen dienen te zijn voorzien van een CE certificering. Daarbij zijn voor (buurt)batterijen vanaf

⁹ Kamerstukken 31209-249.

20 kWh extra maatregelen getroffen¹⁰. In 2023 is in de Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen de PGS 37-1¹¹ gepubliceerd. De publicatiereeks beschrijft de mogelijke risico's en de maatregelen om deze risico's te beperken. De PGS 37-1 heeft betrekking op lithium-ion batterijen in Energie Opslag Systemen, waaronder dus (buurt)batterijen vanaf 20 kWh. Deze verordening kan bijvoorbeeld worden geraadpleegd door lokale overheden bij het verstrekken van vergunningen voor grotere batterijen met zakelijke doeleinden en grootverbruik.

Tot slot loopt momenteel een onderzoek bij het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening waarin wordt beoordeeld of er mogelijke aanpassingen in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) nodig zijn voor de inpassing van thuis- en buurtbatterijen.

Het onderzoek van CE Delft en Witteveen+Bos adviseert in het kader van stimulering van thuis- en buurtbatterijen de salderingsregeling af te schaffen, een maatregel die tevens is opgenomen in het hoofdlijnenakkoord. In combinatie met deze maatregel worden methoden voor de afschaffing van dubbele energiebelasting geadviseerd, waardoor huishoudens gestimuleerd worden opgewekte energie direct te gebruiken of op te slaan. Bent u, naast het afschaffen van de salderingsregeling, ook voornemens de laatstgenoemde maatregel (verder) te onderzoeken en/of te implementeren, zo vragen de fractieleden van de ChristenUnie.

Antwoord

Zie antwoord op de tweede vraag van BBB.

¹⁰ Europese Verordening inzake batterijen (2023)

¹¹ PGS richtlijn 37-1